

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 311/2017-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 18. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Šumšalom, Krasovského 13, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15. februára 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15. februára 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15. februára 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet advokáta Mgr. Petra Šumšalu, Krasovského 13, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a priebeh konania po prijatí na ďalšie konanie

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 311/2017-18 zo 7. júna 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Šumšalom, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15. februára 2017 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 92/2014 z 11. mája 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uznaný vinným zo spáchania zločinu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), za čo mu bol s použitím § 38 ods. 4 a § 37 písm. m) Trestného zákona uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 32 mesiacov. Okresný súd pri ukladaní trestu sťažovateľovi dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa prevažujú priťažujúce okolnosti. Preto podľa § 38 ods. 4 Trestného zákona základnú výmeru trestnej

sadzby za zločin marenia spravodlivosti v rozsahu 1 až 6 rokov upravil tak, že dolnú hranicu trestnej sadzby zvýšil o 1/3 rozdielu medzi hornou a dolnou hranicou základnej trestnej sadzby (1/3 z 5 rokov), t. j. o 20 mesiacov, a trest odňatia slobody uložil sťažovateľovi na dolnej hranici zvýšenej dolnej hranice základnej trestnej sadzby v trvaní 32 mesiacov (1 rok a 20 mesiacov, t. j. 32 mesiacov).

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sa v odvolacom konaní stotožnil so závermi okresného súdu, a preto odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu zamietol uznesením sp. zn. 3 To 4/2016 zo 17. mája 2016 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

4. Najvyšší súd v dovolacom konaní iniciovanom sťažovateľom akceptoval námietky sťažovateľa o nesprávnom vyhodnotení pomeru poľahčujúcich a priťažujúcich okolností okresným súdom a krajským súdom a nedôvodným zvýšením dolnej hranice základnej trestnej sadzby podľa § 38 ods. 4 Trestného zákona ako porušenie zákona zamýšľané ako dovolací dôvod v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Podľa názoru najvyššieho súdu však zistené porušenie zákona nemožno v zmysle § 371 ods. 5 Trestného poriadku použiť ako dovolací dôvod, pretože zásadne neovplyvnilo postavenie sťažovateľa. Z uvedených dôvodov najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie sťažovateľa odmietol.

5. V dôvodoch sťažnosti sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že trestný čin marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 Trestného zákona je špecifický svojím veľkým rozsahom medzi dolnou a hornou hranicou trestnej sadzby (5 rokov), čo pri použití § 38 ods. 4 Trestného zákona spôsobuje značné zvýšenie dolnej sadzby trestu odňatia slobody (konkrétne o jeden rok a osem mesiacov). Podľa sťažovateľa *„Najvyšší súd, Krajský súd a Okresný súd sa natoľko odchýlili od znenia príslušných ustanovení, že zásadne popreli ich účel a význam. Vzhľadom na uvedené nemožno bez akýchkoľvek pochybností vylúčiť (práve naopak), že v prípade nepostupovania podľa § 38 ods. 4 Trestného zákona by všeobecné súdy uložili iný, pre sťažovateľa priaznivejší trest (na samej dolnej hranici základnej sadzby 1 až 6 rokov).“*. Keďže v danom prípade podľa sťažovateľa konajúce súdy

nepostupovali v súlade so zásadami ukladania trestov, pretože neprihliadli zákonným spôsobom na poľahčujúce a priťažujúce okolnosti, bol mu uložený neprimeraný a nezákonný trest.

6. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd svojím rozhodnutím vyslovil, že najvyšší súd „*postupom a Uznesením sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15.02.2017... porušil základné právo [REDAKOVANÉ] podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny... a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru*“, zrušil uznesenie najvyššieho súdu, uznesenie krajského súdu, ako aj rozsudok okresného súdu, vec vrátil na ďalšie konanie a sťažovateľovi priznal v sťažnosti bližšie nevyčíslenú náhradu trov právneho zastúpenia.

7. K prijatej sťažnosti sa vyjadril aj najvyšší súd podaním č. k. KP 3/2017-47 zo 4. júla 2017 a uviedol, že sťažnosť sťažovateľa považuje za neopodstatnenú z týchto dôvodov:

«Pokiaľ ide o hlavný argument sťažovateľa, a síce, že pochybenie súdov týkajúce sa nesprávnej aplikácie § 38 ods. 4 Tr. zák. na neho muselo mať zásadný vplyv, keďže inak by mu bol uložený výrazne miernejší trest (niekde na úrovni 1 roka), tento považujeme za ničím nepodloženú špekuláciu.

V prvom rade, uloženie konkrétneho trestu nezávisí len od výsledného pomeru priťažujúcich a poľahčujúcich okolností (tie sú rozhodné len pre úpravu trestnej sadzby), keďže v zákone sa explicitne uvádza, že súdy sú povinné prihliadnuť aj na mieru ich závažnosti (§ 38 ods. 2 Tr. zák.). Uložený trest má tiež v zmysle základných zásad pre ukladanie trestov dostatočne reflektovať rozmer individuálnej a generálnej prevencie, ako aj morálneho odsúdenia páchatel'a (§ 34 ods. 1 Tr. zák.). V neposlednom rade súdy vezmú do úvahy aj spôsob spáchania činu, jeho následok, zavinenie, pohnútku, ale aj osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosti jeho nápravy (§ 34 ods. 4 Tr. zák.).

Z uvedeného je zrejmé, že na konkrétnu výmeru trestu má vplyv aj množstvo iných faktorov (ktoré sťažovateľ vo svojej sťažnosti opomína), a preto pokiaľ sťažovateľovi v dôsledku pochybenia súdov pri vyhodnotení poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. k/ Tr. zák. nebol uložený trest mimo zákonom ustanovenej hranice trestnej sadzby (správne

upravenej v intenciách § 38 Tr. zák.), nemožno bez ďalšieho skonštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi porušením zákona a dopadom na jeho postavenie.

V sťažovateľovom prípade je formulovaný záver ešte zreteľnejší, keďže krajský súd na s. 7 ods. 3 uznesenia jednoznačne uviedol, že uložený trest na dolnej hranici (zvýšenej) trestnej sadzby považuje za nielen zákonný, ale aj spravodlivý, zodpovedajúci zmyslu trestného konania, vrátane spravodlivého potrestania páchatel'ov, účelu trestu podľa § 34 ods. 1 Tr. zák., ako aj ostatným rozhodným kritériám podľa § 34 ods. 4 Tr. zák. Okresný súd na s. 5 ods. 5 rozsudku poukázal na dopravné priestupky, na jeden priestupok proti občianskemu spolunažívaniu, štyri záznamy v registri trestov a predovšetkým na to, že uvedenej trestnej činnosti sa sťažovateľ dopustil v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, aby napokon ustálil, že „takto uložený trest postačí na nápravu a prevýchovu obžalovaného, ako aj na zabezpečenie ochrany spoločnosti.“ Z odôvodnenia predmetných rozhodnutí je podľa našej mienky zrejmé, že súdy (po dôslednom vyhodnotení aj ďalších hore uvedených kritérií) v žiadnom prípade nepovažovali uložený trest za neprimerane prísny a vo svojej podstate ani neboli limitované nezákonne zvýšenou dolnou hranicou trestnej sadzby.

Napokon, pokiaľ by tomu tak bolo, nič im (súdom) nebránilo postupovať podľa § 39 ods. 1 Tr. zák. v spojení s § 39 ods. 3 písm. e/ Tr. zák. a v prípade identifikácie mimoriadnych okolností (sťažovateľ napr. poukazuje na bagateľnú výšku pohľadávky, ktorej uspokojenie mal krádežou doručenky mariť) uložiť trest aj pod dolnú hranicu trestnej sadzby. Takýmto spôsobom však nepostupovali, na poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. k/ Tr. zák. odmietli prihliadnúť (a ak by aj prihliadali, zo s. 7 ods. 1 uznesenia krajského súdu sa možno domnievať, že mieru závažnosti takto prípadne priznanej poľahčujúcej okolnosti by považovali za minimálnu) a svoje závery v tomto smere aj náležite odôvodnili.

Na podklade týchto skutočností sme toho názoru, že tvrdenia sťažovateľa o výrazne miernejšom treste pri započítaní ďalšej poľahčujúcej okolnosti majú len hypotetický charakter a dovolací súd postupoval správne, keď s ohľadom na § 371 ods. 5 Tr. por. dospel k záveru, že zistené porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie sťažovateľa (obdobne vid' sp. zn. 5 Tdo 29/2016, sp. zn. 5 Tdo 65/2016).

Na záver - len kvôli úplnosti - poukazujeme na fakt, že hoci sťažovateľ v súlade s § 50 ods. 1 písm. c/ zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“) označil najvyšší súd ako subjekt, proti ktorému sťažnosť smeruje, na viacerých miestach konštatuje, že porušenia jeho práv sa mal dopustiť krajský a okresný súd (s. 3 ods. 6, s. 4 ods. 1, s. 4 ods. 5 atď.). Aj v petite sťažnosti sťažovateľ v rozpore s § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. žiada zrušiť rozhodnutia krajského a okresného súdu, hoci tieto ani nie sú účastníkmi konania.

Pokiaľ teda sťažovateľ dospel k záveru, že to boli súdy nižšieho stupňa, ktoré porušili ním špecifikované práva (napr. deklarované právo na právnu istotu), potom najvyšší súd (v tomto rozsahu) ani nie je pasívne legitimovaný...»

8. Sťažovateľ vo svojom stanovisku k vyjadreniu najvyššieho súdu doručenom ústavnému súdu 7. augusta 2017 zotrval na dôvodnosti svojej sťažnosti a uviedol:

«Nie je možné sa stotožniť s argumentáciu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, že samotný trest bol uložený v zákonom ustanovenej hranici trestnej sadzby a nemalo na to vplyv ani posudzovanie príťažujúcich a poľahčujúcich okolností, nakoľko ako vyplýva z Trestného rozkazu č. 41792/14 zo dňa 18.09.2014, týmto bol sťažovateľovi uložený trest odňatia slobody vo výmere 1 roka, pričom pri samotnom ukladaní a výmere trestu sa rovnako posudzovali výlučne poľahčujúce a príťažujúce okolnosti, ktoré boli v tom čase úplne rovnaké/totožné s tými, ktoré existovali počas celého trvania trestného konania, a tu na základe ich vyhodnotenia bol sťažovateľovi uložený trest na dolnej hranici trestnej sadzby, teda presne v takej istej hranici, v akej neskôr súdy uložili sťažovateľovi trest, avšak pri jej nezákonnom zvýšení o 1/3.

Pokiaľ Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom vyjadrení uvádza, že súdy postupovali pri ukladaní trestu v súlade s § 34 Trestného zákona, tak ani s týmto sa nie je možné stotožniť, nakoľko súdy vôbec neakceptovali skutočnosť, že závažnosť a miera nebezpečnosti pri posudzovanom skutku bola minimálna, a ani na to, že sťažovateľ odstránil všetky následky svojho konania. V celej veci sa jednalo o pohľadávku Dopravného podniku Bratislava a.s. vo výške 46,93 eur s príslušenstvom, pričom exekučné konanie bolo ukončené úplným zaplatením. Z čoho vyplynula minimálna miera nebezpečnosti

pre spoločnosť, ktorú však súdy jednoznačne opomenuli akceptovať, takže tvrdenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o akceptovaní § 34 Trestného zákona sa v tomto javia ako čisto utopické.

Rovnako nie je možné stotožniť sa s argumentáciou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorou bagatelizuje poľahčujúce okolnosti, ktoré boli v prospech sťažovateľa, teda že „mieru závažnosti takto prípadne priznanej poľahčujúcej okolnosti by považovali súdy za minimálnu“. Z uvedeného má Najvyšší súd Slovenskej republiky evidentne za to, že poľahčujúce okolnosti v prospech sťažovateľa boli zrejme bezvýznamné, keď sa o nich ani nemuselo rozhodovať a prihliadať na ne. Uvedené tvrdenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je neprípustné...

Sťažovateľ podotýka, že trest je vždy v prvom rade určovaný zákonom ... až následne aplikačnou úvahou súdu o primeranosti... Aplikačná úvaha súdu sa však vždy pohybuje len v rámci zákonnej trestnej sadzby...»

9. Sťažovateľ zotrval na dôvodoch svojej ústavnej sťažnosti, pričom v podaní doručenom ústavnému súdu 10. februára 2020 vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 1. marca 2019 v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

II.

Právne závery ústavného súdu vo veci samej

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Predmetom sťažnosti, ktorú ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 311/2017-18 zo 7. júna 2017 prijal na ďalšie konanie, bolo posúdenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k jeho záverom o nenaplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) v spojení s odsekom 5 Trestného poriadku. Najvyšší súd v napadnutom uznesení síce dospel k záveru, že v dovolaní napadnutom rozsudku krajského súdu bola v dôsledku nesprávneho vyhodnotenia pomeru poľahčujúcich a priťažujúcich okolností nedôvodne zvýšená dolná hranica zákonom ustanovenej trestnej sadzby, avšak uloženie trestu sťažovateľovi na takto zvýšenej dolnej hranici trestnej sadzby podľa najvyššieho súdu zásadne neovplyvnilo jeho postavenie.

14. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné

uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

15. Z pohľadu ústavnoprávneho teda treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva (m. m. I. ÚS 331/09, I. ÚS 316/2011). Inými slovami, v prípadoch posudzovania individuálnych ústavných sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je úlohou ústavného súdu preskúmať príslušné právne predpisy a prax in abstracto, ale obmedziť sa, nakoľko je to len možné, na posúdenie konkrétneho prípadu na účely zistenia, či spôsob, akým boli uvedené predpisy aplikované alebo sa dotkli sťažovateľa, viedol k porušeniu ústavy a príslušných medzinárodných zmlúv.

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

17. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

18. Podľa § 34 ods. 1 Trestného zákona trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou.

Podľa odseku 2 páchatel'ovi možno uložiť len taký druh trestu a len v takej výmere, ako je to ustanovené v tomto zákone, pričom tento zákon v osobitnej časti ustanovuje len trestné sadzby trestu odňatia slobody. Podľa odseku 3 trest má postihovať iba páchatel'a, tak aby bol zabezpečený čo najmenší vplyv na jeho rodinu a jemu blízke osoby a podľa odseku 4 pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne najmä na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, príťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti a na osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť jeho nápravy.

19. Podľa § 38 ods. 2 Trestného zákona pri určovaní druhu trestu a jeho výmery musí súd prihliadnuť na pomer a mieru závažnosti poľahčujúcich okolností a príťažujúcich okolností. Podľa odseku 3 ak prevažuje pomer poľahčujúcich okolností, znižuje sa horná hranica zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu. Podľa odseku 4 ak prevažuje pomer príťažujúcich okolností, zvyšuje sa dolná hranica zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu. Podľa odseku 8 zníženie hornej hranice alebo zvýšenie dolnej hranice trestnej sadzby podľa odsekov 3 až 6 sa vykoná iba v rámci zákonom ustanovenej trestnej sadzby; základom na zníženie alebo zvýšenie trestnej sadzby je rozdiel medzi hornou a dolnou hranicou zákonom ustanovenej trestnej sadzby.

20. Podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona ak súd vzhľadom na okolnosti prípadu alebo vzhľadom na pomery páchatel'a má za to, že by použitie trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom bolo pre páchatel'a neprimerane prísne a na zabezpečenie ochrany spoločnosti postačuje aj trest kratšieho trvania, možno páchatel'ovi uložiť trest aj pod dolnú hranicu trestu ustanoveného týmto zákonom.

21. Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť. Podľa odseku 5 dôvody podľa odseku 1 písm. i) a podľa odseku 3 nemožno použiť, ak zistené porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie obvineného.

22. V posudzovanej veci bol sťažovateľovi rozsudkom okresného súdu potvrdeným rozsudkom krajského súdu uložený trest odňatia slobody na dolnej hranici zvýšenej trestnej sadzby trestu odňatia slobody v trvaní 1 roka a 20 mesiacov. Najvyšší súd v napadnutom uznesení akceptoval dovoláciu námietku sťažovateľa, že pri ukladaní trestu odňatia slobody došlo k porušeniu zákona nesprávnym vyhodnotením pomeru poľahčujúcich a priťažujúcich okolností a z toho dôvodu k nezákonnému zvýšeniu dolnej hranice trestnej sadzby trestu odňatia slobody (z 1 roka na 1 rok a 20 mesiacov pri nezmenenej hornej hranici 6 rokov). Keďže však trest uložený sťažovateľovi je v rozmedzí základnej trestnej sadzby, zistené porušenie zákona podľa najvyššieho súdu zásadne neovplyvnilo postavenie sťažovateľa, a preto nezaložilo dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) v spojení s ods. 5 Trestného poriadku.

23. Z hľadiska posúdenia možnosti namietaného porušenia sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu je preto podstatné posúdenie záveru najvyššieho súdu, že zistené porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie sťažovateľa.

24. Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. IV. ÚS 186/07, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06), z ktorej okrem iného vyplýva, že v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06, IV. ÚS 186/07). Ústavný súd pri posudzovaní konkrétnych prípadov nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

25. Pojem svojvôle možno aplikovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s princípom spravodlivosti alebo ho urobí v inom než v zákonom ustanovenom a právnom myslení či konsenzuálne akceptovanom význame alebo bez bližších nerozpoznateľných kritérií. Označené porušenie niektorej z noriem jednoduchého práva v dôsledku svojvôle alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, mohlo byť spôsobilé zasiahnuť do označených základných práv sťažovateľa.

26. Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil názor, že v požiadavka individualizácie trestu, t. j. primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu, nepozná žiadne výnimky, preto v každom jednom prípade bez rozdielu musí mať súd pri rozhodovaní o treste možnosť prihliadať na jednotlivé okolnosti prípadu, ako i na pomery páchatel'a. Len trest vymeraný s maximálnym ohľadom na charakter jednotlivého prípadu môže byť trestom primeraným (napr. nález sp. zn. PL. ÚS 106/2011, II. ÚS 46/2015).

27. Najvyšší súd odmietnutie dovolania založil na aplikácii § 371 ods. 5 Trestného poriadku, teda na závere, že zistené porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie obvineného. Z toho vyplýva, že najvyšší súd zistil danosť dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Inak by totiž o výnimke podľa § 371 ods. 5 Trestného poriadku nebolo možné aplikačne uvažovať. Najvyšší súd takto v podstate konštatoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo založené na nesprávnom použití hmotnoprávneho ustanovenia, a to konkrétne § 38 ods. 4 Trestného zákona. Z toho konzekventne plynie, že výrok rozhodnutia o potvrdení nepodmienečného trestu odňatia slobody v rozsahu 32 mesiacov je uložením trestu na dolnej hranici trestnej sadzby zvýšenej podľa § 38 ods. 4 Trestného zákona. Ak by sporná výmera trestu nebola prejavom vôle okresného súdu a krajského súdu uložiť sťažovateľovi trest na dolnej hranici trestnej sadzby, ale výsledkom úvahy všeobecných súdov, na ktorú podľa vyjadrenia najvyššieho súdu k prijatej ústavnej sťažnosti malo „*vplyv aj množstvo iných faktorov (ktoré sťažovateľ vo svojej sťažnosti opomína)*“, potom by dovolací súd musel konštatovať nenaplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, v dôsledku čoho by strácalo zmysel

zakladať odmietnutie dovolania sťažovateľa na výnimke podľa § 371 ods. 5 Trestného poriadku.

28. Najvyšší súd však odmietol dovolanie práve kvôli použitiu § 371 ods. 5 Trestného poriadku, a tým implicitne potvrdil vlastné chápanie individualizovaného trestu ako vymeraného práve kvôli tomu, že 32 mesiacov predstavuje dolnú hranicu trestnej sadzby. Preto argumentácia najvyššieho súdu, podľa ktorej je uložená trestná sadzba nielen výsledkom aplikácie dolnej hranice trestnej sadzby, ale aj výsledkom zohľadnenia iných faktorov, neobstojí, lebo je myšlienkovú a logicky rozpornú s dôvodmi, na ktorých najvyšší súd odmietnutie dovolania sťažovateľa založil.

29. Ústavný súd zastáva názor, že v posudzovanom prípade najvyšší súd opomenul pri učení svojho záveru požiadavku individualizácie trestu, keď len na základe skutočnosti, že trest bol sťažovateľovi uložený v rozmedzí základnej trestnej sadzby, považoval za preukázané, že porušenie zákona rozsudkom krajského súdu spočívajúce v nezákonne zvýšení dolnej hranice trestnej sadzby zásadne neovplyvnilo postavenie sťažovateľa.

30. V konkrétnych okolnostiach prípadu sťažovateľa záver najvyššieho súdu nie je s ohľadom na požiadavku individualizácie trestu akceptovateľný, keďže sťažovateľovi ukladaný trest bol práve na dolnej hranici nezákonne zvýšenej dolnej hranice trestnej sadzby. Teda v danom prípade sa aj všetky kritériá individualizácie trestu okresným súdom, resp. krajským súdom nutne zvažovali vo vzťahu k takto nezákonne zvýšenej dolnej hranici trestnej sadzby 2 rokov a 8 mesiacov, a nie vo vzťahu k základnej dolnej hranici 1 roka, čo nevyhnutne mohlo zásadne ovplyvniť postavenie sťažovateľa.

31. Ústavný súd preto nepovažuje za akceptovateľnú argumentáciu najvyššieho súdu v jeho vyjadrení k sťažnosti, v ktorej dôvodí primeranosťou trestu uloženého sťažovateľovi na nezákonne zvýšenej dolnej hranici trestnej sadzby, keď uvádza, že vzhľadom na odôvodnenie jeho uloženia v rozsudku krajského súdu nie je v zrejmom nepomere k závažnosti činu, k pomerom páchatel'a a účelu trestu.

32. Ústavný považuje za potrebné poznamenať, že trest uložený v rozmedzí základnej trestnej sadzby pri súčasnom nezákonnom zvýšení alebo znížení trestnej sadzby v zásade nemusí nevyhnutne ovplyvniť postavenie odsúdeného (napr. ak mu bol uložený trest v hornej polovici trestnej sadzby, pričom nezákonne bola zvýšená dolná hranica trestnej sadzby alebo opačne), ako opakovane judikoval najvyšší súd vo svojej ostatnej rozhodovacej činnosti, avšak v posudzovanej veci vzhľadom na dôvody uvedené v bodoch 27 a 28 odôvodnenia tohto nálezu zjavne nejde o takýto prípad.

33. Pokiaľ najvyšší súd v ďalšej časti svojho vyjadrenia dôvodí primeranosť sťažovateľovi uloženého trestu tým, že okresný súd, resp. krajský súd nevyužili možnosť mimoriadneho zníženia trestu v zmysle § 39 Trestného zákona, ústavný súd zdôrazňuje, že samotné nevyužitie tohto mimoriadneho inštitútu (ktorého použitie by malo byť len výnimočné) nie je spôsobilé ústavne súladným spôsobom odôvodniť zachovanie zásady individualizácie trestu v sťažovateľovej trestnej kauze.

34. V prípade sťažovateľa nemožno bez akýchkoľvek pochybností vylúčiť, že pri individualizácii trestu v rámci základnej trestnej sadzby, a nie v rozmedzí nezákonne zvýšenej dolnej hranice trestnej sadzby by okresný súd, resp. krajský súd v odvolacom konaní uložil iný, pre sťažovateľa priaznivejší trest. Preto najvyšším súdom zistené porušenie zákona mohlo zásadným spôsobom ovplyvniť jeho postavenie. Keďže najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí uvedené skutočnosti nezohľadnil, ústavný súd konštatuje, že napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Kasácia a náhrada trov konania

35. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody

podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

36. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva garantovaného ústavou a práva zaručeného medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15. februára 2017 a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

37. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

38. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou najvyššieho súdu podané dovolanie proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 8/2017 z 15. februára 2017 znova prerokovať, v okolnostiach prípadu sa dôsledne vyrovnáť s námietkami sťažovateľa, ktoré boli formulované v dovolaní a, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze, vec v ďalšom konaní opätovne rozhodnúť, rešpektujúc obsah a zmysel všetkých práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené.

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania..

40. Sťažovateľ si v návrhu uplatnil právo na náhradu trov právneho zastúpenia a ústavný súd považuje za dôvodné úspešnému sťažovateľovi priznať úhradu trov právneho zastúpenia. V súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2017 je 147,33 € a paušálna náhrada nákladov za jeden úkon právnej služby 8,84 €. Z uvedených dôvodov ústavný súd zaviazal porušovateľa základného práva na zaplatenie úhrady trov právneho

zastúpenia sťažovateľovi v sume 312,34 € (2x 147,33 € + 2 x 8,84 €), tak ako to je v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu. Ústavný súd nepriznal úhradu trov za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 (stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu), pretože toto vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti významné pre rozhodnutie ústavného súdu.

41. Priznanú úhradu trov konania je povinný zaplatiť sťažovateľovi najvyšší súd na účet jeho právneho zástupcu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu